

2019-10-08

HSN/854/2019

Daniel Nilsson
Sekretariatet
Tfn: 063-14 75 71
E-post: daniel.l.nilsson@regionjh.se

Socialdepartementet
S2019/00161/FS
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sf@regeringskansliet.se

Svar remiss SOU 2019:01 Santiagokonventionen mot organhandel

Sammanfattning

Hela utredningen är i huvudsak juridik och det är därför svårt att som medicinare ha synpunkter på förslagen till lagändringar. Medicinare kan heller inte förväntas ha kompetens nog att kommentera påföljder och straffsatser. Däremot berör organhandel och transplantationsturism sjukvården i hög grad och bör straffbeläggas då denna verksamhet är djupt oetisk sedd ur alla perspektiv.

Det tycks som om artikel 11 - 21 i konventionen inte skulle innebära några förändringar i svensk lag, och att anamma övriga artiklar innebär mindre tillägg eller förändringar i vår lagstiftning, vilket borde resultera i att Sverige kan ratificera Santiagokonventionen relativt enkelt och snabbt. Undertecknad är för en ratificering av åsyftad konvention.

Bakgrund

Organhandel har blivit ett globalt problem. De som organiserar dylik verksamhet gör det så intrikat att donator, recipient och vårdpersonal kan vara från olika länder och plats där operationerna utförs kan vara ytterligare annat land, allt för att inget land eller myndighet ska kunna ha den totala tillsynen.

Utredningens fråga är om Sverige ska tillträda Europarådets konvention mot handel med mänskliga organ, och då utreda behov av författningsändringar som skulle krävas. Konventionen namngavs

Santiagokonventionen då den antogs i Santiago de Compostela, Spanien, i mars 2015.

Svensk utgångspunkt

Donation av organ och eller vävnader från avlidna eller levande ska ske frivilligt och utan ekonomisk vinning. Organhandel och därmed uppkommen transplantationsturism strider mot vårt nationella transplantationssystem. Med transplantationsturism menas att man som recipient reser någonstans för att, mot betalning, få ett nytt organ inopererat.

Konventionens syfte

1. Förebygga, förhindra och bekämpa handel med mänskliga organ. Detta ska göras genom att vissa gärningar ska straffbeläggas.
2. Skydda brottsoffrens rättigheter vid de gärningar som konventionen ska straffbelägga.
3. Främja nationellt och internationellt samarbete när det gäller insatser mot organhandel.

Följande gärningar ska straffbeläggas

- Tagande av organ på levande utan samtycke
- Tagande av organ från avlidna i strid med den nationella rätten
- Tagande av organ mot betalning eller annan vinning
- Försök till brott
- Användandet av ett organ som tagits utan samtycke eller köps av donator

Utredningens förslag s 41

Sverige ska tillträda Europakonventionen mot handel med mänskliga organ

Synpunkt:

Undertecknad håller med, och menar att det på så sätt också gör att Sveriges invånare blir mer uppmärksammade på ett ökande omoraliskt beteende, som i och med ratificerandet innebär att beteendet blir straffbart.

Utredningens förslag s 58

Straffbestämmelserna i 8 kap. 6 § lagen om genetisk integritet utvidgas till att gälla även fall där ett mänskligt organ används trots insikt om att det tagits tillvara utan att det har funnits förutsättningar för det enligt 3 - 10 § § transplantationslagen.

Synpunkt: Undertecknad förstår inte vad ordet "används" betyder i sammanhanget. Vem använder organet - den som opererar in organet i en mottagare eller avses den som framgent använder organet, dvs mottagaren?

Undertecknads medicinska synpunkter

- Organhandel är oetisk eftersom man går före i transplantationskön.
- Transplantationsturism är oetisk då frivilligheten från donatorn inte kan säkerställas.
- Organhandel är oetisk eftersom det finns ett vinstsyfte, där donatorn dessutom får en liten ersättning medan den stora vinsten görs av mellanhänder och de som utför organtagandet och transplantationerna.
- Sverige har idag full kontroll av donator med identifiering av varje organ och recipient, och vid avvikelser hos en recipient kan övriga recipienter från samma donator kontrolleras, medan ett köpt organ inte finns i det svenska registret.

Frågor vars svar fattas i utredningen

Utredningen berör tyvärr dock inte frågor som ofta tas upp i sjukvårdssammanhang när man diskuterar vårdköer, brist på organ för transplantationsändamål och inte minst etik. Frågor som undertecknad

saknar svar på och som inte kan sopas under mattan då det uppenbarligen redan idag finns transplantationsturister från Sverige och att vi även sett de som för en billig penning sålt organ.

Vad ska vi fortsättningsvis göra med transplantationsturisten?

- Borde inte en transplantationsturist som är svensk medborgare eller är utlänning med hemvist i Sverige anmälas och dömas för köp av organ utomlands då vinningssyftet är ett liv med bättre livskvalité, färre kontroller, färre sjukhusvistelser, större chans att kunna arbeta i större utsträckning?
- Vem ska anmäla en transplantationsturist – vem som helst eller enbart vårdpersonal?
- Ska anmälaren direkt kontakta polisen på Internationella operativa avdelningen?
- Hur ska sjukvården omhänderta en transplantationsturist när det gäller fortsatta kontroller av köpt organ – innefatta transplantationsturisten i det nationella vårdprogrammet med tillhörande omkostnader eller hänvisa vederbörande till den vårdorganisation som utförde transplantationen?
- Om transplantationsturisten får komplikationer av sitt köpta organ eller av sin köpta operation – hur ska svensk sjukvård agera och vem betalar för eventuell vård?
- En transplanterad patient måste medicinera livslångt för att motverka avstötning – gäller även kostnadstaket/år för en transplantationsturist, dvs ska svenska staten subventionera konsekvenserna av en olaglig handling?

Vad ska vi fortsättningsvis göra med donator som gör det med vinstintresse?

- Vem kan anmäla någon som tänker sälja eller har sålt ett organ?
- Ska anmälaren direkt kontakta polisen på Internationella operativa avdelningen?

- Hur ska sjukvården omhänderta den som säljer ett organ och vederbörande sen får komplikationer till själva donationsoperationen eller får en dysfunktion i sin kvarvarande njure eller lever?

Tilläggsfrågor av mindre betydelse

1. På s 50 en mening mitt på som börjar ” Förarbetena anger att, ... så kan den som utför ingreppet fällas till ansvar enligt paragrafen”; ska det stå ställas?
2. På sid 107 mening som börjar ”De krav som ställs på kompetens hos ... organhandel. Vad betyder denna mening?
3. På s 112 står att 23 av Europarådets medlemsstater undertecknat konventionen medan det på s 123 står att det är 22, så vilket antal är med sanningen överensstämmande?

REGION JÄMTLAND HÄRJEDALEN

Tom Silverklo (C)

Hälso- och sjukvårdsnämndens ordförande
Svensson

Hans

Regiondirektör